

İbni Teymiyye

– Mustafa ESER · 18 Kasım 2019

İBNİ TEYMİYYE

İslam düşünce tarihinde günümüzdeki modernizm veya reformculuk yolundaki ilk fikir Selefilik olarak İbni Teymiyye tarafından ortaya atılmasa da Selefiliği sitematik hale getiren kişi-bazı sitelerde bidat ehli ve çok kibirli olduğu yazılan-İbni Teymiyye'dir. Gelelim onun tartışmalı görüşlerine:

Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarını reddeden Mu'tezile ile Ona cismaniyet isnat eden Mücessime arasında orta yolu benimsediğini iddia eden İbn Teymiyye, mezhebini "münezzihe/tenzih eden" olarak isimlendirir.

Seleften tevarüs ettiğini iddia ettiği "Münezzihe" meşrebinin çerçevesini çizirken de şunları söyler: "Selefin itikatta mezhebi, sıfatları reddetme ile Allah Teâlâ'yı insanlara benzetme arasındaki orta yoldur. Onlar, Cenab-ı Hakk'ın zatını yaratılmışlara benzetmedikleri gibi, sıfatlarını da onların sıfatlarına benzetmemişlerdir." [ref] İbn Teymiyye, el-Akîdetü'l-Hameviyyetü'l-Kübra, Kahire, 1952, s. 249. [/ref]

Cenâb-ı Hakk'ın isim ve sıfatlarını inkâr edenlerle, onları yaratılmışların sıfatlarına benzeten mücessime ve müşebbihe meşrebi müntesiplerini "Allah'ın ayetlerini tahrif etmekle" itham eden İbn Teymiyye, eserlerinde Cenab-ı Hakk'a mekân isnat ederek inkâr ettiği tecsim akidesini savunmuştur.

Allah Teâlâ'nın yüzü, eli ve gözü olduğunu iddia eden İbn Teymiyye [ref] İbn Teymiyye, el-Fetava'l-Kübra, Beyrut, 2002, VI, 656. [/ref] bu anlayışı, O'nun insana benzetilmesi (teşbih) şeklinde telakki eden Ehl-i Sünnet Kelamcılarını Cenab-ı Hakk'ın ezeli sıfatlarını reddeden "muattıla" ile aynı görüşü benimsemekle itham eder. [ref] Saib Abdulhamid, İbn Teymiyye Hayatuhu ve Akaiduhu, Beyrut, ty., s. 120. [/ref]

Müşebbihe ve Mücessimeyi "ehl-i zeyğ" olmakla itham eden İbn Teymiyye, Allah Teâlâ'nın semada arş üzerinde oturduğunu söyleyerek Ehl-i Sünnet Kelamcılarından ayrılır ve tenkit ettiği Mücessime ile aynı akideyi paylaşır.

İbn Teymiyye'nin Allah Teâlâ'ya isnat ettiği el ve yüz gibi uzuvların keyfiyetlerinin insanlar tarafından bilinmediklerini söylemesi, kendisini teşbihten kurtarmaz. Zira müşebbihe ekolüne müntesip olanlar da Cenab-ı Hakk'a isnat ettikleri uzuvların keyfiyetlerini bilmediklerini söylemektedirler...

İslam düşünce tarihinde hakkında en çok söz söylenen isimlerden birisi olan Harranlı İbn Teymiyye, Eş'âriyelere başta olmak üzere Ehl-i Sünnet hassasiyetine sahip kelamcılara sert eleştiriler de bulunmuş, ulemanın hazır bulunduğu muhakemelerde sorgulanıp teşbih akidesinden ve icmaya aykırı fetvalarından dolayı defaatle cezalandırılmıştır.

Müteşabihati tefsir ederken ayetlere zahiri anlamlarını veren, semada yerleşme, bir yere oturma, hareket etme gibi insanlara ait filleri Allah Teâlâ'ya isnat eden İbn Teymiyye, Sünnet ve Cemaat Akidesini benimseyen âlimler tarafından tenkit edilmiş, görüşleri hakkında çok sayıda reddiye kaleme alınmıştır.

Geçmişte Takıyyudin es-Subki, İbn Cehbel, İbn Hacer el-Heytemi, İmam Şa'rani, yakın dönemde Zahid Kevseri, Yusuf en-Nebhani, günümüzde ise Muhammed Ebu Zehre ve Said Ramazan el-Buti gibi muhakkik âlimler tarafından tenkit edilen İbn Teymiyye, uzun bir aradan sonra Muhammed b. Abdulvahhab'ın faaliyetleri ile tekrar ön plana çıkmış, günümüzde ise Selefîyye adı altında İslam

coğrafyasında etkin bir konuma gelmiştir.Muhakkak ki her şeyin en doğrusunu bilen Allah Teâlâ'dır.İhsan Şenocak Kişisel Web sitesindeki makaleden alıntılanmıştır.

Bu konularda İmamı Gazali'ye uyduğum için-İ.Gazali felsefecilere reddiye yazmayı uygun görmez.Reddiye yazmak için ayrıntılı bilgi vermek gerekeceğinden bu yüzden insanların akaidine zarar verme ihtimali olacağını ifade etmektedir.-çok fazla ayrıntıya girmek istemiyorum.İbni Teymiyye'nin Allah-ü Teala(cc)ya cisim ve mekan isnat ettiğini anlamış olmalısınız.Aklınıza şöyle gelebilir:Kişi hata yapabilir,sonra tevbe etmiş olabilir,anlayışlı olmak gerekmez mi?Kendi açınızdan haklı sayılabilirsiniz. İbni Teymiyye'de insandır hata yapabilir.Amma yaptığı hatalar şahsıyla sınırlı kalmadı gibi ardılları tarafından daha ileriye taşınarak İslam akaidine zarar verecek hale gelmiştir. Peygamber Efendimiz (asv) in meşhur hadisidir:

“Kim islamda iyi bir çığır açarsa açtığı çığırın ecri ve kendisinden sonra, onunla (o çığırla) amel edenlerin ecirleri, sevaplarından hiçbir şey eksilmeden ona aittir. Kim de islamda (müslümanlar içinde) kötü bir çığır açarsa, açtığı çığırın günahı ve kendisinden sonra onunla amel edenlerin günahları, günahlarından birşey eksilmeden ona aittir.” (Riyâzu's-Salihîn, 19, bab. 172. hadis, s. 158 (müslim'den); Sunenu'n-Neseî, V, 99; (vermekle ilgili genel çığır açma; V, 100; iyiliğe vesile olma ile ilgili hadisler; et-Tâc, I, 74 (Hayra delil olan yapan gibidir); Sunenu İbni- Mâce 203, 206, 207 nolu hadislere bk. Bu hadislerde güzel bir sunnet ihdası ile ilgilidirler.)sorularlaislamiyet.com.

“İslâm'da iyi bir çığır açan kimseye, bunun sevabı vardır. O çığırda yürüyenlerin sevabından da kendisine verilir. Fakat onların sevabından hiçbir şey noksanlaşmaz. Her kim de İslâm'da kötü bir çığır açarsa, o kişiye onun günahı vardır. O kötü çığırda yürüyenlerin günahından da ona pay ayrılır. Fakat onların günahından da hiçbir şey noksanlaşmaz. “Müslim, Zekât 69. Ayrıca bk. Nesâî, Zekât 64 (İhvanlar.Net)

İbni Teymiyye ve benzerlerinin durumu aşağıdaki hadisi şerifte çok güzel anlatılmaktadır:

İbni Mes'ûd radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:“Haksız olarak öldürülen her kişinin kanından bir pay, Âdem'in ilk oğluna ayrılır. Çünkü o, insan öldürme çığırını ilk başlatan kişidir. ”Buhârî, Cenâiz 33, Enbiyâ 1, Diyât 2, İ'tisâm 15; Müslim, Kasâme 27. Ayrıca bk. Tirmizî, İlm 4; Nesâî, Tahrim 1; İbn Mâce, Diyât 1 (İhvanlar.Net)

Başta da belirttiğim gibi seleflik akımını başlatan ve geliştirenler kötü niyetli olmayabilirler ama açtıkları yolda gidenler işi Müslümanları tekfir etmeye kadar götürdükleri gibi aynı kaynaktan beslenen reformcuların yaptıkları gözler önündedir.Hadis inkarı,sünnet inkarı,ayetlerin reddi.Allah ıslah etsin demekten başka elimiden bir şey gelmiyor.Ancak unutulmamalıdır ki:Dini sahibi ve koruyucusu Allah-ü Teala(cc)dır.